

Til NVE- Konesjonsavdelingen

HØRINGSUTTALELSE: SMISETFOSSEN KRAFTVERK

Jeg er eier av Smisethjell'n, Grn: 109, Bnr: 6. Adresse: Smisethjellen 15, 6622 Ålvundfjord. Smisethjell'n er en av de nærmeste eiendommene til Smisetfossen.

Min grunn til å skrive høringsuttalelse i forhold til utbygging av Smisetfossen Kraftverk er at jeg er totalt uenig i dette. Utbygging av Smisetfossen strider mot naturvern og bærekraftig utvikling, det vil ødelegge og endre kulturhistoriske verdier, - også i forhold til biologisk mangfold, og det vil ødelegge en foss som har verdi i seg sjøl. Forekomst av viktige naturtyper, rødlistede naturtyper som elvevannmasser og fosseberg, nær truet lavart som er rødlistet, redusert vannføring og redusert fossesprutpåvirkning, fossen som et viktig landskapselement, og den eneste fossen av slik størrelse i vassdraget; alt dette er klar tale, -nei til utbygging! Å bygge ut Smisetfossen vil påvirke det siste upåvirkede fossefallet i den kulturpåvirkede delen av nedbørfeltet, og øke den samlede belastningen på naturtypene i vassdraget og i regionen(s.22, Smisetfossen kraftverk-Rapport om biologisk mangfold). Smisetfossen ligger i et vassdrag knyttet til Verneplan 1 av 1973-Ulvåa til Ålvund, og det tilsier at fossen må bevares slik den er.

Jeg vil i denne høringsuttalelsen ha hovedfokus på Kulturhistoriske verdier; kulturminner og kulturmiljø. Jeg ser i Søknaden om konsesjon fra Neas AS at det ikke har blitt funnet opplysninger, og ikke oppnådd kontakt med fylkeskommunen angående kulturminner og kulturmiljø (s.35).

Min far Nils Smisethjell, født 1928, vokste opp på Smisethjell'n, og eide gården før meg. Han var meget kulturhistorisk interessert, og glad i fortelle og formidle kunnskap. Av den grunn har jeg tilegnet meg kunnskap med kulturhistorisk verdi fra Smisethgrenda og Ålvundfjord/ Ålvundeid. Jeg har også gjennom samtaler med slektninger som vokste opp på Smisethjell'n, og med naboer i nærområde fått historier og kunnskap om kulturminner og kulturmiljø.

KVERNHUSET/ ÅRAMSKVENNHUSET

Åramskvennhuset låg på østsiden av Smisetfossen, og på dette stedet er det steinmurer og tømmer-rester etter kverna. Vatnet vart leda i ei renne ned til kverna. Åramskvennhuset var et stort kvernhus, og folk kom fra hele området (Ålvindfjord/ Ålvundeid) for å få malt kornet sitt. Kvennhusvegen gikk ned fra riksvegen, og ned til kverna.

Nils O. Smiseth, som var husmann på Hjellen (Smisethjell'n) fra 1892-1921, var leid inn som arbeider på kverna.

SAGBRUKET/ SMISETSAGA

Smisetsaga låg på vestsiden av Smisetfossen, og det var Smisetgardene som hadde denne saga. Inntaket av vatn gikk ned fra toppen av fossen. Det gikk en vei ned fra Smisetfoss-garden, og det var vei til sagbruket fra Smisethgardene.

Nils O. Smiseth var sagmester på Smisetsaga, Seljebøsaga, Bråttasaga, og på flere sagbruk også.

ELVA VIDERE FRA SMISETFOSSEN

Elva har gjennom årenes løp endra elvefar, og tatt en annen retning nedenfor Smisetfossen. I tidligere tider gikk elva rett fram etter fossen, tok en sving mot øst, og så mot vest, fortsatte videre mot Smisetbrua ved grensesteinen mellom Smisethjell'n og Oppistuå Smiset. Det er mulig å se det gamle elvefaret i Reinsetøya'n. Min onkel fortalte at dem kalte «det gamle elvafaret» for Litjelva, og at det var vatn der når det var mye vatn i elva/fossen. Det er fortsatt vatn i det gamle elvefaret ved mye nedbør og stor elv.

MARKASLÅTT/ UTMARKSLÅTT

Det var slåttemark på begge sider av Litjelva; på Reinsetøya'n og på Fossaøya. Området var brukt til beitemark, - det gikk kyr og beita der. Det var også slåttemark opp mot Smisethjell'n, og opp mot garden Smisetfoss.

Reinset hadde markaslått på Reinsetøya'n,- et stort område som besto av slåttemark, og litt myr. Det var lite skog på området den tiden det var slåttemark. Ved gamleveien til Smisetgrenda sto det ei stor høyløe,- like ved der veien gjorde en stor sving mot sør (der bakken går rett ned nå), og i nedre kant av bakken. Høyløå hadde to kammer/rom, og mellom disse var det tak over, og åpningen var slik at det gikk an å kjøre inn lass med hest og slede/høygrind, og fortsette ut. Høyet vart kjørt hjem til Reinset med hest og slede om vinteren. Halvparten av høyløå ble solgt til Oscar Vik(barnebarn av Nils O. Smiset), og brukt i oppsetting av et hus i Kristiansund.

Litt lenger ned var det satt opp ei Sommarstuå, også kalt Reinsetstuå, og der bodde det arbeidsfolk om sommeren. Arbeidsfolket slo med ljå, og dreiv høyonn.

Reinsetstuå er bevart og står nå på Åkerfallet, Meisingset. Det har nok en sammenheng med at Spellmann Erik Almhjell var dreng på Reinset på 1930tallet, og senere bosatte seg på Åkerfallet.

På Fossaøya var det Nestua Smiset som dreiv markaslått. Der står det fortsatt ei høyløe som kan sees fra Fossabakka'n, og spor etter uthus,- mest sannsynlig høyløe.

KNOTTPRODUKSJON

Under krigen vart olderskogen på Reinsetøya'n hogd ned. Far fortalte at hele Reinsetøya'n var snauhogd. Det var «knottfabrikk»/ knottproduksjon på Reinset,- på flata der stien kjem ned fra Reinsetvatnet. Også skogen opp for Reinset var brukt til knottfyring, og frakta ned med taubane sør for elva fra Reinsetvatnet. Olderskogen vart hogd ned, kappa i lengder på 5-10cm og pakka i papirsekker,- klar for bruk i generator på bil. Det var mest lastebiler som hadde generator med knottfyring som drivstoff, men også personbiler. Noen personbiler hadde generator på tilhenger. Frodige forhold med jevnt tilsig av vatn, og Smisetfossens betydning for gode vekstforhold gjorde det mulig å bruke av den ressursen som olderskogen var der og da.

KONKLUSJON

I forhold til kulturminner og kulturmiljø basert på foreliggende kunnskap ervervet gjennom generasjoner, fra mennesker med visdom og levd liv, vurderes Smisetfossen og omkringliggende område til å ha en meget, meget stor verdi!

Idag setter frodig, stor og gammel olderskog sitt preg på Reinsetøya'n og Fossaøya, sammen med utallige arter som er avhengige av og har sitt liv i og ved fossen. Det biologiske mangfoldet i området er skapt av Smisetfossen og levd liv,- med markaslått, beitemark, og bruk av naturen på en måte som har sikra bærekraftig utvikling. Spora etter levd liv er lett synlig for den som ser, og for den som er villig til å ta vare på og se verdier som er viktige her og nå, for levende liv og kommende generasjoner i framtida.

Hilsen Marit Smisethjell

Kontaktinformasjon

Tlf 48194908

Mail: msmiseth@gmail.com

